

Kadernota

2018

Inleiding

Algemeen

In de kadernota worden de beleidsprioriteiten voor het komende jaar benoemd. Basis voor de kadernota is het coalitieakkoord 2014-2018 van de gemeente. Bij de kadernota worden de beleidsprioriteiten jaarlijks bijgesteld.

Naast het coalitieakkoord zullen de algemene beschouwingen, die gehouden worden bij de behandeling van de kadernota, kaders vormen voor de komende jaren. Bij het opstellen van de begroting 2018 zal het college dus zowel rekening moeten houden met de voorliggende kadernota als de algemene beschouwingen. Daarnaast zijn er altijd nieuwe ontwikkelingen tussen het moment van vaststellen van de kadernota en de begroting. Planning & Control is dynamisch en nieuwe ontwikkelingen leiden tot nieuwe uitgangspunten en nieuwe vastgestelde documenten.

Net als de afgelopen jaren hebben we ervoor gekozen de kadernota te beperken tot echte kaders. Het gaat dus om de hoofdlijnen, waardoor de kadernota niet een halve begroting is gevuld met cijfers.

Verantwoording

Deze kadernota bevat de prioriteiten voor de komende jaren. Daarnaast kan het gaan om bestaand beleid dat geactualiseerd moet worden of om ontwikkelingen binnen de gemeente die vragen om actie. Bestaand beleid dat niet verandert, komt over het algemeen niet in de kadernota terug. Dat wil niet zeggen dat hiervoor geen aandacht is of dat dit niet belangrijk gevonden wordt.

Financiën

In het laatste hoofdstuk bij deze kadernota wordt het financiële kader geschetst. Hier zijn uitgangspunten genoemd die we gebruiken bij het opstellen van de begroting 2018. Als de kadernota vastgesteld wordt, zullen de financiële kaders onverkort overgenomen worden in de uitwerking van de begroting 2018.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Inhoudsopgave.....	3
1. Programma's.....	4
2. Financieel kader.....	13

1 Programma's

1 Dienstverlening & Veiligheid

De verbetering van onze dienstverlening wordt aangestuurd vanuit het programma Dienstverlening en Veiligheid. Vanuit onze dienstverlening willen wij onze inwoners klantvriendelijk, professioneel en snel van dienst zijn. Dit gebeurt via verschillende kanalen en in een veilige ICT-omgeving. Daarnaast is veiligheid een belangrijk maatschappelijk thema in verband met gaswinning. Veiligheid is een kerntaak van de overheid. Het is haar taak om voor een veilige woon- en leefomgeving te zorgen. Aanhoudende bestuurlijke druk heeft inmiddels effect op het niveau van gasproductie en daarmee op het risico van zware bevingen. Er bestaat evenwel nog onvoldoende zekerheid over de veiligheid in de toekomst. Ook schade is van grote invloed op de veiligheidsbeleving van de inwoners en zorgt voor niet vanzelfsprekende overlast. Wij blijven ons daarom inzetten voor een veilig winningsniveau, uitvoering van het MJP in samenwerking met de Nationaal Coördinator en royale compensatie voor inwoners en ons gebied. Het gemeentebestuur van Loppersum hecht groot belang aan veiligheid en leefbaarheid in de dorpen. In het integraal veiligheidsbeleid geeft de gemeente aan hoe de diverse onderwerpen samenhangen.

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Bestuur	We willen een krachtig bestuur dat in open dialoog met de raad en de inwoners invulling geeft aan de bestuursopgaven van de gemeente.	<p>We betrekken de raad, inwoners en andere partijen vroegtijdig bij het gemeentelijk beleid en daarmee laten we ruimte voor participatie en inspraak.</p> <p>Een goed samenspel tussen alle actoren in de maatschappij is voor ons belangrijk en dit willen we stimuleren.</p> <p>Het gemeentehuis is de centrale plek voor informatie en dienstverlening aan inwoners en moet laagdrempelig te benaderen zijn. Dit willen we versterken en doorontwikkelen.</p>
Bestuurlijke toekomst	Een positieve en door bestuur en inwoners gedragen keuze over de toekomstige bestuurlijke schaal van de gemeente is wat we willen bereiken.	<p>Voorstellen blijven we toetsen aan een positieve balans van voor- en nadelen van schaalvergroting, de mogelijkheid om als lokaal bestuur daadwerkelijk eerste overheid voor inwoners te blijven en aan de financiële soliditeit.</p> <p>Daarnaast toetsen we of het bouwen van een nieuwe gemeente in tijd en capaciteit gecombineerd kan worden met de vragen van onze inwoners van vandaag.</p>
Gaswinning	Ons doel is een toekomsbestendige woon- en leefomgeving waarin onze inwoners veilig zijn en over een breed front worden gecompenseerd voor de gevolgen van (verantwoorde) gaswinning.	<p>In 2018 blijven we onze inwoners open informeren over zaken die met de gaswinning en met de uitvoering van het Meerjarenprogramma (MJP) te maken hebben. We werken in dit dossier nauw samen met de Nationaal Coördinator Groningen (NCG).</p> <p>Samen met de NCG voeren we regie op de uitvoering van het MJP binnen onze gemeente, waarbij de versterking van de woningen en daarmee de veiligheid van onze inwoners eerste prioriteit heeft.</p> <p>We nemen, vanuit het belang van onze inwoners, actief deel aan diverse overleggen over de voorwaarden voor gaswinning in termen van veiligheid en perspectief voor de gemeente en de regio.</p> <p>We streven ernaar om vanuit de ambtelijke organisatie adequate ondersteuning te blijven bieden aan de Onafhankelijke Raadsman.</p>

Financiën	We streven naar een structureel sluitende begroting en willen de lokale lasten binnen de perken houden.	Nieuwe taken voeren we uit binnen de middelen die daarvoor worden ontvangen. We toetsen nieuwe structurele uitgaven aan de principes 'houdbaar' en 'haalbaar'. Structurele verplichtingen gaan we pas aan als er een structurele dekking tegenover staat.
Communicatie	Op open en eigentijdse wijze informeren we onze inwoners en we zoeken de dialoog met hen.	De manieren waarop we met onze inwoners communiceren gaan we waar nodig en/of wenselijk uitbreiden of aanpassen, waarbij het uitgangspunt is dat elke inwoner op de bij hem of haar passende manier contact met ons kan opnemen. Om inwoners te informeren en te betrekken organiseren we regelmatig inwonersbijeenkomsten op diverse thema's en dossiers. We blijven inzetten op actieve promotie en marketing van de gemeente als gebied waar het prettig wonen, werken en recreëren is.
Burgerparticipatie	We ambiëren actieve en zelfbewuste dorpsgemeenschappen, die zelf initiatief en verantwoordelijkheid nemen.	We zullen in blijven zetten op sterke dorpen en netwerken, ook vanwege de ontwikkelingen in het sociaal domein en de versterkingsoperatie. Waar nodig zullen we faciliterend optreden en initiatieven uit de dorpen stimuleren. Hiervoor stellen we dorpenbudgetten beschikbaar. Waar gewenst wijzen we de dorpen de weg bij het aanvragen van subsidies. Eigen inzet leidt niet alleen tot versterking en sociale cohesie, maar soms ook tot besparingen waardoor andere voorzieningen mogelijk blijven. We gaan met de dorpen in gesprek over verdere participatie en inspraak, zodat maximale betrokkenheid mogelijk is bij de ontwikkeling van ruimtelijk en sociaal beleid. Recent onderzoek naar de dorpsvisies door de Hanzehogeschool geeft hier handreikingen voor. Bij de uitvoering van de beheerplannen hebben we hier ruime ervaring mee opgedaan, door bijvoorbeeld het instellen van klankbordgroepen.
Organisatie	We willen een slagvaardige en flexibele organisatie, die goed toegerust is op bestaande en nieuwe taken en gericht is op dienstverlening aan inwoners en bestuur.	We versterken de organisatie kwalitatief en kwantitatief voor nieuwe taken. Het KCC blijven we doorontwikkelen als spil in de dienstverlening aan burgers. Ruime openingstijden zijn hierbij uitgangspunt. We gaan de organisatievisie implementeren in de zaken die we uitvoeren. Als de situatie erom vraagt, werken we via projecten (meerdere organisatieonderdelen werken samen) en/of programma's (integrale uitvoering van meerdere onderwerpen).

<p>Integraal veiligheidsbeleid</p>	<p>We streven naar openbare orde die wordt gehandhaafd en een veilige woon- en leefomgeving voor de inwoners.</p>	<p>We gaan speerpunten benoemen voor het jaarplan politie. Eén daarvan is verkeersveiligheid, maar ook andere aspecten van veiligheid zullen aandacht krijgen.</p> <p>Het gemeentepersoneel zal zowel lokaal als regionaal blijven deelnemen en oefenen in provinciale structuur voor crisismanagement.</p> <p>Belangrijk element vormt de deelname aan de taskforce Veiligheid Gaswinning. Naar de burgers zal de communicatie over de veiligheidsaspecten in het gaswinningsdossier worden uitgebreid.</p>
------------------------------------	---	--

2 Werk, Sociale Voorzieningen & Vrije tijd

Loppersum wil het mogelijk maken dat mensen in hun eigen omgeving hun leven zoveel mogelijk naar eigen keuze kunnen invullen. Goed kunnen werken, leren en ontspannen. Samen met anderen onderdeel zijn van de samenleving waarin zij gezond kunnen opgroeien en oud worden. Daarover gaat het programma werk, sociale voorzieningen en vrije tijd. In dat kader wordt gewerkt aan de verdere transformatie van het sociaal domein. Daarbij gaan we (nog) meer kijken naar de eigen mogelijkheden van de inwoner en/of zijn omgeving, zoals familie en vrienden. Als gemeente zullen we aan de inwoner vragen om over de oplossingsmogelijkheden mee te denken. Samen gaan we kijken wat men zelf kan doen (en al doet), wat de omgeving kan doen en wat op een andere manier opgelost kan worden, bijvoorbeeld met vrijwilligers of algemene voorzieningen, zoals een maaltijdservice of met individuele hulp. Dit betekent dat van alle inwoners gevraagd gaat worden hun medemens te helpen met een deel van de ondersteuning die zij nodig hebben. Vanzelfsprekend zullen we daarbij rekening houden met wat inwoners al doen en wat redelijk is om te vragen.

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Sociaal domein	<p>We willen een gemeente waarin iedereen perspectief heeft en goede kansen om zich te ontplooiën en om mee te doen. Hierbij streven we naar een verantwoord evenwicht tussen wat mensen zelf kunnen, wat zij voor elkaar kunnen betekenen en met ondersteuning van de gemeente.</p> <p>We willen bereiken dat de voorwaarden en mogelijkheden voor inwoners om mee te kunnen doen gewaarborgd zijn en blijven.</p> <p>Dat betekent goede en veilige accommodaties, voorzieningen en faciliteiten voor werk, (basis)onderwijs en vrije tijdbesteding (R&T), maar ook een voldoende sociaal vangnet.</p> <p>Onze inwoners moedigen we aan tot een gezonde leefwijze en deelname aan onderwijs, sport en cultuur.</p>	<p>In onze werkwijze stimuleren en faciliteren we initiatieven die de eigen kracht van mensen en van de samenleving als uitgangspunt hebben. Daarbij geven we ruimte aan kleinschaligheid om de kostenefficiëntie en de keuzevrijheid te bevorderen.</p> <p>We organiseren duidelijke en laagdrempelige, integrale toegangspunten, dicht bij de inwoners en waar nodig gaan we gebiedsgericht en vindplaatsgericht werken.</p> <p>Onze uitvoering is gericht op preventie en vroegsignalering.</p> <p>Onze aanpak is gericht op duurzame oplossingen.</p> <p>We stemmen de ondersteuning af op de vraag: van eenvoudig naar complex.</p> <p>Goede sportvoorzieningen zijn een voorwaarde bij het stimuleren van een gezonde leefwijze en deelname aan sport. De nieuwe sportnota gaat daar vorm aan geven.</p> <p>Daarnaast wordt een plan opgesteld voor de noodzakelijke gefaseerde renovatie van de grassportvelden (voetbal) op de vijf sportcomplexen.</p>

Jeugdzorg	We zijn een veilige en gezonde leefomgeving voor jeugdigen die volop kansen biedt voor ontwikkeling.	<p>Het CJG ontwikkelen we door tot een geïntegreerd onderdeel van het KCC.</p> <p>We blijven de ontwikkelingen van een lokaal zorgstelsel gebaseerd op 'eigen kracht', preventie, de pedagogische civil society en vrij toegankelijke zorg stimuleren. Daarbij is er aansluiting op meer specialistische zorg.</p> <p>Het peuterspeelzaalwerk en de kinderopvang gaan we harmoniseren en we realiseren een aanbod voor- en vroegschoolse educatie voor peuters met een risico op (taal)achterstanden.</p>
Werk en inkomen	We willen dat zoveel mogelijk inwoners zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien en financieel zelfredzaam zijn. Belangrijk daarbij is een sterke lokale en regionale arbeidsmarkt, waarbij vraag en aanbod zoveel mogelijk op elkaar aansluiten.	<p>Het lokaal MKB betrekken we bij activiteiten van het economic board en het economische stimuleringsprogramma.</p> <p>De uitvoeringsorganisatie willen we stimuleren om schadeherstel, preventief versterken en waardevermeerdering, inclusief verduurzaming van gebouwen, zoveel mogelijk via inzet van lokale en regionale bedrijven en werknemers uit te voeren.</p> <p>Ondernemers stimuleren we om kansen in bijvoorbeeld de agrarische sector (biobased economy) en de bouw te benutten.</p> <p>We blijven lokaal bedrijfsbezoeken afleggen en deelnemen aan de promotiedagen.</p> <p>We zetten in op dienstverlening aan werkzoekenden met hoge arbeidspotentie om het aantal huishoudens dat is aangewezen op een Participatiewetuitkering terug te dringen.</p> <p>We bouwen aan een infrastructuur voor de kwetsbare inwoners aan de onderkant van de arbeidsmarkt.</p> <p>Zoals afgesproken in het sociaal akkoord, realiseren we het aantal participatiebanen.</p> <p>We organiseren nieuwe vormen van beschermt werk en realiseren de opgelegde taakstelling.</p> <p>We stimuleren en ondersteunen het ontstaan van sociale ondernemingen in onze gemeente .</p> <p>We benutten het instrument Social Return on Investment zo optimaal mogelijk</p> <p>Daar waar mogelijk voorkomen en bestrijden we structurele armoede en hebben daarbij extra aandacht voor kinderarmoede.</p> <p>We evalueren de uitvoering van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening en herijken onze deelname in het samenwerkingsverband VKB.</p>
Leren	<p>We hebben als doel dat er in Loppersum veilige en duurzame schoolgebouwen zijn, die goed zijn toegerust op de primaire onderwijsstaak en daaraan toegevoegde functies.</p> <p>We willen dat kwalitatief verantwoord en bereikbaar</p>	<p>Huisvestingskeuzes maken we in samenhang met andere voorzieningen.</p> <p>Samenwerken met de schoolbesturen vinden we belangrijk. We doen dit op basis van gezamenlijke ambities.</p> <p>We stimuleren en bevorderen de samenwerking tussen de schoolbesturen en de kinderopvang en faciliteren de doorgaande leerlijn.</p>

	<p>basisonderwijs blijft behouden in het licht van een dalend aantal leerlingen en in het besef van de noodzaak van verantwoorde exploitatie.</p> <p>Onze inwoners beheersen de Nederlandse taal.</p>	<p>Bij volwassenen educatie zetten we in op taalonderwijs om laaggeletterdheid te bestrijden en inburgering en integratie te bevorderen.</p>
Gezondheid	<p>We gaan uit van de nieuwe definitie van gezondheid: Gezondheid als het vermogen om zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven.</p>	<p>We hanteren een concept waarin de kracht van mensen benadrukt wordt en minder de focus ligt op het afwezig zijn van ziekte. We denken hierbij in termen van veerkracht, functioneren en participatie. Dit sluit naadloos aan bij de huidige veranderingen in de zorg waarbij steeds meer nadruk gelegd wordt op eigen kracht en zelfredzaamheid van burgers.</p> <p>Dit vraagt om integraal beleid. We gaan kijken hoe dit vorm kan worden gegeven. Dit betekent dat er in 2017 geen aparte nota Gezondheidsbeleid meer komt, maar dat gezondheid een onderdeel gaat worden van het beleid in het sociale en fysieke domein.</p>
Kunst en Cultuur	<p>We willen bereiken dat Loppersum een gemeente is met een sterk imago door de veelzijdigheid in aanbod van kunst en cultuur.</p>	<p>In samenwerking met andere beleidsterreinen en partijen gaan we de beleidsnota kunst en cultuur uitvoeren om de gemeente Loppersum in de schijnwerpers te zetten.</p>
Recreatie en toerisme	<p>We streven naar het vergroten van het aantal toeristische bezoekers en de toeristische bestedingen.</p> <p>Daarnaast willen we ook een vergroting van het aanbod voor kleinschalig toerisme door nieuwe initiatieven. Dit vanuit het besef dat de sterke punten van de regio vooral via deze initiatieven het best tot hun recht komen.</p>	<p>Via Top van Groningen blijven we samenwerken in promotie, productontwikkeling en het gebruik van nieuwe media.</p> <p>We faciliteren, o.a. via het MKB-spoor, het economische versterkingsprogramma gaswinning.</p> <p>We hebben een stimulerende houding in vergunningentrajecten.</p>
Internet en digitale Infrastructuur	<p>We willen hoogwaardig internet in onze kernen en het buitengebied, waarmee we streven naar imagoversterking voor vestiging.</p>	<p>Loppersum neemt actief deel aan experimenten.</p> <p>We zoeken structurele oplossingen via het Programma Versterking Economische Structuur en stimuleren mogelijkheden voor digitale bereikbaarheid van voorzieningen. Hiermee willen we digitale ontsluiting voor iedereen.</p>

3 Wonen en Leefomgeving

Het programma Wonen en Leefomgeving is voornamelijk gericht op de inrichting, ontwikkeling en het beheer van de ruimte in onze gemeente. Met andere woorden: de gehele fysieke leefomgeving. In dit kader wordt momenteel gewerkt aan de invoering van de Omgevingswet, welke gepland staat voor 2019. Door de totstandkoming van de Omgevingswet wordt alle wet- en regelgeving omtrent de fysieke leefomgeving in één wet geregeld in plaats van 26 wetten. Daarom werken we momenteel binnen de gemeente Loppersum integraal aan de invoering van de Omgevingswet. Hierbij passen we een projectmatige aanpak toe, waarbij we ernaar streven om voor 2019 een Omgevingsvisie op te stellen die voldoet aan de Omgevingswet. Op deze manier zal de gemeente Loppersum gereed zijn voor de invoering van de Omgevingswet. In het kader van de fysieke leefomgeving willen we in ieder geval inzetten op sterke dorpen en behoud van de leefbaarheid qua wonen en voorzieningen. We hebben in onze gemeente te maken met bevolkingskrimp en de gevolgen van de aardgaswinning. We onderhouden de openbare ruimte op gemiddeld een basisniveau. Centrumplannen, uit- en inbreidingsplannen passen binnen de onderstaande kaders.

Onderwerp	Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Wonen en leefbaarheid	<p>Ons doel is een gemeente met twee sterke centrumdorpen en daarnaast de woondorpen, waar het plezierig wonen is.</p> <p>Belangrijk hierbij zijn goede ruimtelijke kwaliteit en samenhang op sociaal vlak in de dorpen.</p> <p>Verder zijn een goed functionerende lokale woningmarkt en een adequate woningvoorraad voor alle doelgroepen van belang. Zonder dat er sprake is van verwaarloosde locaties in de woonkernen.</p>	<p>In de aanloop naar de actualisatie van het in 2012 vastgestelde Woon- en Leefbaarheidsplan (WLP) wordt verder gewerkt aan de huidige uitvoeringsplannen. De actualisatie is doorvertaald in nieuwe uitvoeringsplannen voor de periode 2017 – 2021.</p> <p>Waar mogelijk worden combinaties gemaakt tussen de inhoud van het WLP en het Meerjarenprogramma "Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen". Met name op het gebied van de samenstelling en de kwaliteit van de woningvoorraad kan deze combinatie een toegevoegde waarde hebben.</p> <p>Sociale samenhang in dorpen stimuleren we door het opstellen en uitvoeren van integrale plannen in samenhang met bestaand beleid (aanpak zoals in 't Zandt) met, voor én door burgers. Hierbij wordt ook gedacht aan herontwikkeling van vrijkomende locaties en panden (waaronder maatschappelijk vastgoed) in de dorpen.</p> <p>Om verwaarloosde locaties binnen de gemeente zoveel mogelijk te voorkomen is het project Schoon, Heel en Veilig opgestart. Dit betreft een project ten behoeve van preventie en aanpak van leegstaande panden en rommelerven.</p>
Openbaar groen	<p>We streven naar een goed onderhouden openbare groene ruimte, waarvoor inwoners mede verantwoordelijk zijn in het kader van zelfredzaamheid.</p>	<p>Om de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen blijven we de beheerplannen uitvoeren.</p> <p>Onderhoud besteden we aan en uitvoering toetsen we aan de hand van een beeldbestek.</p> <p>We stimuleren en ondersteunen bewonersinitiatieven door middel van advies, samenwerking en middelen.</p> <p>Het gemeentelijk areaal passen we aan door verkoop, verhuur of adoptie van openbaar groen.</p>
Infrastructuur	<p>We willen goed onderhouden wegen, bruggen en overige infrastructuur en zorgen voor duurzaam onderhoud.</p>	<p>De vervanging en het onderhoud voeren we uit volgens meerjarige beheerplannen. Preventief onderhoud vinden we belangrijk ter voorkoming van reparatie en dagelijks onderhoud. Dit doen we bijvoorbeeld door de aanleg van bermbeton.</p> <p>De dorpsentrees willen we optimaliseren door de uitvoering van het eerste gedeelte van het plan agrologistiek.</p>

Publiek vervoer	Ons doel is een netwerk van openbaar vervoer ter ontsluiting van alle dorpen voor forensen, scholieren en overige doelgroepen. We willen dat vervoer voor iedereen toegankelijk en bereikbaar is.	Om het vervoersnetwerk in stand te houden oefenen we bestuurlijke druk uit op de instandhouding van openbaar vervoer. We gaan het publiek vervoer en het doelgroepenvervoer optimaliseren.
-----------------	---	---

Verkeersveiligheid	Iedereen moet veilig deel kunnen nemen aan het verkeer binnen en buiten de bebouwde kom in onze gemeente.	Bij herinrichting en bij grootschalig onderhoud van wegen binnen en buiten de bebouwde kom gebruiken we uitgangspunten van duurzaam veilig. We zetten het interventietraject n.a.v. de klachten over de snelheidsovertredingen in de dorpen voort. Hiermee willen we de problematiek in kaart brengen en gezamenlijk met de burger een plan van aanpak opstellen om zo de problemen te verminderen. Focus willen we leggen op gedragsbeïnvloeding.
Milieu, duurzaamheid en afval	We streven naar een duurzame gemeente, die handelt in de geest van de millenniumgemeente en daarmee een voorbeeld is voor de inwoners. We willen efficiënte verwerking van afval gericht op hergebruik en het verminderen van afvalstromen.	De raad heeft in 2017 een nieuw milieubeleidsplan vastgesteld met ambities op het gebied van: <ul style="list-style-type: none"> - Fossielonafhankelijk Loppersum. - Een circulair Loppersum. - Een gezond en schoon Loppersum - Een groen en natuurlijk Loppersum - En een samen werken aan Loppersum Een grote ambitie ligt daar in het fossielonafhankelijk worden waarbij de focus de komende jaren ligt in het energieverbruik in de woningbouw. Het grootschalig verduurzamen van de woningvoorraad krijgt via het MJP vorm en inhoud. Voor de gemeente Loppersum is het daarbij van belang om lokale initiatieven in de vorm van energiecoöperaties te faciliteren en te laten aanhaken Samen met de lokale initiatieven, de nutspartijen, onderwijs- en onderzoeksinstituten en de provincie werken we met commitment aan elkaar aan een energietransitieplan voor Loppersum. Dit samenwerkingsmodel willen we de komende jaren uitrollen over de overige kernen in de gemeente. Duurzaamheid gaat verder dan alleen energie. Bewustwording voor dit begrip doen we door het stimuleren van evenementen (o.a. duurzame markt) en het faciliteren van het platform Duurzaam Loppersum. Een stap naar een circulair Loppersum is gezet door het besluit van de raad om gedifferentieerde tarieven te hanteren voor de afvalstoffenheffing. Dit zal per 1 januari 2018 geëffectueerd worden. In 2018 doen we de eerste ervaringen op. 2018 zal dan ook in het teken staan van implementatie, acceptatie, optimalisatie en resultaatanalyses.
Ruimtelijke kwaliteit	We geven sturing op de realisatie van beleidsmatige en particuliere initiatieven in de ruimtelijke	In 2017 is gewerkt aan de actualisatie van het bestemmingsplan Woondorpen, welke op dit moment de bestemmingsplannen Kleine Kernen, 't Zandt en Stedum omvat. Dit bestemmingsplan zal in

	<p>omgeving.</p>	<p>2018 ter vaststelling aan de raad worden aangeboden.</p> <p>Naast deze actualisatie wordt in het kader van de Omgevingswet gewerkt aan een Omgevingsvisie en Omgevingsplan waarin het beleid gericht op de fysieke leefomgeving integraal zal worden beschreven.</p> <p>In 2017 werd een bestemmingsplan ter vaststelling aan de raad aangeboden met daarin de bestemming van karakteristieke panden en gebieden en de actualisatie van het archeologiegebied. In 2018 is er daarom actueel beleid op het gebied van cultureel erfgoed, waardoor individuele plannen op basis van actueel beleid kunnen worden getoetst.</p> <p>Daarnaast worden met de Werkorganisatie DEAL-gemeenten jaarlijks afspraken gemaakt over de uit te voeren werkzaamheden op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Onderdeel daarvan is eveneens de toetsing en uitvoering van de Welstandsnota.</p>
--	------------------	--

2 Financieel Kader

In dit hoofdstuk worden enkele belangrijke financiële kaders aangegeven waarmee bij het opstellen van de (meerjaren)raming rekening wordt gehouden. De komende jaren zal het financieel beleid voor onze gemeente in het teken blijven staan van een financieel gezonde positie met een sluitende meerjarenraming. Aan het eind volgt een overzicht van de op dit moment bekende financiële uitgangspunten en ontwikkelingen..

Bestaand beleid

In de begroting wordt uitgegaan van bestaand beleid. Nieuw beleid zal worden getoetst aan de criteria H&H (houdbaar/haalbaar). Daarnaast wordt voor lopende zaken in de begroting met heroverwegingsmogelijkheid kritisch gekeken naar nut en noodzaak. Nieuw beleid mag niet leiden tot hogere lasten, dus zal het uitgangspunt moeten zijn: bezuinigen of nieuw voor oud.

Versterkingsprogramma/aardbevingen/gaswinning

De middelen die we in 2017 inzetten voor het versterkingsprogramma worden gedekt door de afgesproken lumpsum financiering van de NCG. We gaan er vanuit dat wanneer deze kosten doorlopen in 2018 hiervoor ook een lumpsum vergoeding wordt ontvangen. De kosten voor het vervangen en versterken van de onderwijshuisvesting wordt onder andere gedekt door gevormde reserves en externe bijdragen. Het uitgangspunt is dat de nieuwe kapitaallasten worden gedekt binnen de huidige meerjarenraming.

Decentralisaties rijkstaken

Door de decentralisaties van rijkstaken (Jeugd, AWBZ/WMO en de participatiewet) zijn er vanaf 2015 extra taken en middelen op gemeenten afgekomen. De bij de taken behorende middelen gingen gepaard met efficiëntiekortingen, omdat wordt aangenomen dat gemeenten de taken efficiënter kunnen organiseren. In de begroting 2018 geldt net als in de voorgaande jaren dat de nieuwe taken worden uitgevoerd binnen de daarvoor van het rijk ontvangen middelen. Naast ramingen voor bekostiging van de taken, zullen wij voor de uitvoering van de taken middelen opnemen.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

De begroting zal worden gebaseerd op de septembercirculaire (mits deze tijdig beschikbaar is). In de meerjarenraming zal de algemene uitkering worden geraamd in constante prijzen. Aan de lastenkant van de meerjarenbegroting zal zodoende geen rekening worden gehouden met de mutaties van de prijsontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Hondenbelasting

In de gemeente Loppersum kennen we de hondenbelasting.. Hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Anders dan verondersteld is er geen rechtstreeks verband met kosten en/of voorzieningen die verband houden met het bezit van honden. De consequentie van het afschaffen van de hondenbelasting is een structureel financieel nadeel in onze begroting van 76 duizend euro. Dit is de opbrengst van de hondenbelasting minus de kosten om de belasting te innen. Dit kan worden gecompenseerd via het andere algemene dekkingsmiddel, de OZB. Compensatie leidt evenwel tot een structurele extra verhoging met 4,5%. Wij vinden het op basis van deze kadernota niet verantwoord om de hondenbelasting te laten vervallen zonder compensatie via de OZB. Gelet op bovenstaande doen wij u dan ook geen nadere voorstellen met betrekking tot de hondenbelasting.

Belastingopbrengsten

Uitgangspunt voor de riool- en afvalstoffenheffing is voor ons een kostendekkend tarief. Ter dekking van de kosten van afvalinzameling en -verwerking wordt tot en met 2023 jaarlijks 30 duizend euro onttrokken uit de egaliseringsreserve afval. In de meerjarenbegroting bij de begroting 2017 is voor de jaren 2018 en daarna voor de belastingen en rechten uitgegaan van een trendmatige verhoging van 2,5%.

Raming budgetten

De raming van de budgetten voor overige goederen en diensten wordt gebaseerd op de ramingen in de begroting 2017 en hierop wordt een verhoging toegepast die gelijk is aan de prijsmutatie BBP (Bruto binnenlands Product) genoemd in de meicirculaire 2017. Indien de werkelijke last over 2016 lager is dan de raming 2017 wordt uitgegaan van de last 2016. Van deze systematiek wordt afgeweken indien gemotiveerd kan worden aangegeven waarom er moet worden uitgegaan van een hogere raming.

Omdat de meicirculaire bij de aanvang van de werkzaamheden voor het opstellen van de begroting nog niet beschikbaar is, wordt uitgegaan van het voorlopige percentage prijsindexcijfers afgegeven door het CPB (afgerond 1,0%). Mocht het definitieve prijsindexcijfer afwijken dan kan er nog een stelpost worden opgenomen.

Loonkostenstijging

Bij de ramingen wordt uitgegaan van de cao ontwikkelingen.

Inkomensoverdrachten gesubsidieerde instellingen

Voor de ramingen van de subsidies wordt eveneens rekening gehouden met de prijsmutatie van 1%.

Rente

Bij de berekening van de bespaarde rente (fictieve rentebaten) is het beleid uit de nota reserves en voorzieningen het uitgangspunt. De volgende percentages worden gehanteerd:

- Rentepercentage reserves ten behoeve van de exploitatie: 2%;
- Rentepercentage reserves ten behoeve van inflatiecorrectie: 1%.

Aantallen inwoners/woningen

Op basis van de prognoses van het CBS zal voor wat betreft de raming van het aantal inwoners (meerjarig) rekening worden gehouden met krimp. De raming van het aantal woningen zal gebaseerd worden op het werkelijk aantal per 1 januari 2017 en de te verwachten ontwikkeling voor de komende jaren.

Onvoorziene uitgaven/kapitaallasten investeringsplannen

Voor onvoorziene uitgaven incidenteel zal een bedrag worden geraamd dat gebaseerd is op de begroting 2017 inclusief prijsmutatie BBP zoals genoemd in de meicirculaire 2017. Dit is voorlopig 1%. In de (meerjaren) begroting zullen de kapitaallasten van de investeringsplannen 2018 e.v. jaren worden geraamd op het niveau 2017 inclusief index. Voor de berekening van de kapitaallasten van de investeringen voor 2017 zal met een rentepercentage van 3% worden gerekend.

Vennootschapsbelastingplicht.

Met ingang van 2016 zijn gemeenten vennootschapsbelastingplichtig. Uitgangspunt van de wet is dat publiekrechtelijke rechtspersonen VPB plichtig worden als ze een onderneming drijven. Op basis van een eerste scan gaan we er vanuit dat de financiële effecten gering zullen zijn.

Financiële uitgangspositie

Bij de financiële uitgangspositie is de meerjarenraming van de begroting 2017 het meest actuele kader. Daarnaast zijn een aantal materiële ontwikkelingen die nu al worden voorzien in het overzicht opgenomen.

	<i>(bedragen x € 1.000)</i>				
Prognose begroting 2018	2018	2019	2020	2021	toelichting
Meerjarenraming 2018-2021	110	248	291	291	Uit de begroting 2017. Dit is het vertrekpunt.
Algemene uitkering jaarschijf 2021 t.o.v. 2020				-4	Mutatie schijf
Algemene uitkering (december circ)	-71	-72	-71	-71	Effecten decembercirculaire
Gaswinning	0	0	0	0	De middelen die we inzetten voor het versterkingsprogramma worden gedekt door de afgesproken lumpsum financiering van de NCG. We gaan er vanuit dat wanneer deze kosten doorlopen in 2018 hiervoor ook een lumpsum vergoeding wordt ontvangen.
VTH Deal	0	0	0	0	Door invoering van het integrale kostprijsmodel bij de WO DEAL, waardoor de gemeentelijke bijdrage afhangt van het geleverde werkaanbod, stijgt de bijdrage van de gemeente Loppersum. Het is nu nog lastig in te schatten of dit wordt gedekt door een meeropbrengst aan leges.
Omgevingswet	0	0	0	0	We bereiden ons voor op de invoering van de Omgevingswet ingaande 1-7-2019. De financiële consequenties die hiermee gepaard gaan zijn nog onvoldoende in te schatten. In de geijkte P&C documenten blijven we dit volgen en monitoren.
Veiligheidsregio (voorlopige cijfers)	-31	-42	-43	-35	Mutatie naar aanleiding van de begroting van de VRG (dient nog vastgesteld te worden). De stijging wordt veroorzaakt door autonome ontwikkelingen (indexatie van loon-, prijs- en cao-ontwikkelingen) en er is extra geld benodigd voor het project Gezond en Veilig Werken (=arbeidshygiëne voor de brandweerlieden).
ODG (voorlopige cijfers)	-4	-5	-7	-8	Mutatie naar aanleiding van de begroting van de ODG (dient nog vastgesteld te worden). De stijging wordt veroorzaakt door autonome ontwikkelingen (prijs- en looncompensatie).
Basisregistratie personen	-10	-10	-10	-10	Na het aanschaffen en goedkeuren van het PVA invoering i-Burgerzaken is besloten om een deel van de kosten die bij Gem CC lagen toch voor rekening van de gemeenten te brengen.
Maatwerkvoorzieningen natura - immaterieel WMO	-30	-30	-30	-30	In deze post zijn de uitgaven voor zowel contractbeheer HO als voor de Ommelander samenwerking opgenomen. Hierin zitten ook de uitgaven voor juridische kosten en pijlerpartners.
Algemene voorzieningen WMO en Jeugd	9	9	9	9	In de begroting zijn twee posten geraamd voor het contractbeheer Wmo
Persoonsgebonden budgetten WMO en Jeugd	28	28	28	28	Overgang van een aantal cliënten naar zorg in natura en beschermd wonen zorgt ervoor dat de uitgaven naar beneden kunnen worden bijgesteld.
Overige onderwijstaken	46	46	46	46	In het kader van de harmonisering peuteropvang en de inzet van voorschoolse educatie ontvangt de gemeente extra rijksmiddelen.
Subsidie cultuur	-5	-5	-5	-5	Jaarlijks wordt het plafond bereikt en wordt het cultuurbudget overschreden. Deze periode komt steeds vroeger in het jaar te liggen. Dit komt niet alleen door jaarlijks een toename van het aantal aanvragen, maar ook de hoogte van de subsidiebedragen nemen toe.
Cartering, luchtfoto's en cyclorama's	-5	-5	-5	-5	Voor het goed functioneren van de BAG en BGT worden de komende jaren structureel meer kosten gemaakt dan primitief was geraamd in 2017.
Jaarlijkse bijdrage organisatie Meten&Monitoren	-17	-17	-17	-17	De gemeente sluit vanaf 2018 aan bij de te op te richten organisatie Meten&Monitoren. Deze organisatie gaat de specialistische watertaken beheren van 31 organisaties (gemeenten, waterschappen en de waterbedrijven) in Groningen en Noord Drenthe.
Krimpbijdrage Regio Eemsdelta				0	De krimpbijdrage, die wij als gemeente ontvangen vanuit de bijdrage aan de krimpregio Eemsdelta is door het Ministerie van BZK toegekend en loopt door tot en met 2020. Wij verwachten voortzetting ook na 2020
Saldo	20	145	186	189	